

Asia: VN/10618/2024

Lausuntopyyntö: Kuluttajansuojalain uudistaminen vihreän siirtymän edistämiseksi – Työryhmän mietintö

1. Yleiset huomionne

Energiateollisuus ry (ET) tukee lähtökohtaisesti lainsäädännön tavoitteita, kuten kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien vahvistamista vihreässä siirtymässä, harhaanjohtavien väittämien ja viherpesun rajoittamista, ympäristöväitteiden läpinäkyvyyden ja vertailtavuuden lisäämistä sekä yhtenäisten pelisääntöjen luomista yrityksille koko EU:ssa. EU-lainsäädäntö kuitenkin tuo yrityksille merkittävää hallinnollista taakkaa ja näin ollen on tärkeää, ettei siihen tuoda kansallista lisäsääntelyä.

ET katsoo, ettei esityksessä lähtökohtaisesti tuoda direktiivin vaatimustason yli menevää kansallista lisäsääntelyä, mitä pidämme hyvänä. Huomautamme kuitenkin, että valtioneuvoston asetuksen perustelumuistiolunonnoksesta tulisi poistaa viittaus kestävyysmerkinnän määritelmään, jossa on tuotu esiin, että ”Kestävyysmerkintä voisi siten viitata esimerkiksi elinkeinonharjoittajan sitoumukseen noudattaa ympäristöä, yhteiskuntaa ja hyvää hallintotapaa koskevia periaatteita eli niin sanottuja ESG-periaatteita.”, koska tätä ei ole kirjattu direktiiviin. Haluamme painottaa, että myöskään kuluttaja-asiamiehen päivittäessä elinkeinonharjoittajien tiedonantovelvoitteita ja markkinointia koskevia ohjeitaan, ei tule asettaa direktiivin yli meneviä velvoitteita tai tiukentaa lain tulkintoja.

2. Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin täytäntöönpano

-

2.1 Muutokset kuluttajansuojalakiin

Kuluttajansuojalain säännöskohtaisten perustelujen mukaan ”Pykälän 1 momentin mukaan markkinoinnissa tai asiakassuhteessa ei saisi käyttää ympäristöväittämää tulevasta ympäristönsuojelullisesta tasosta, esimerkiksi tulevasta hiili- tai ilmastoneutraaliudesta, ilman selkeitä, puolueettomia ja julkisesti saatavilla olevia sitoumuksia. Lisäedellytyksenä momentin soveltumiselle on, että kyseinen väittämä on omiaan johtamaan siihen, että kuluttaja tekee

ostopäätöksen tai muun kulutushyödykkeeseen liittyvän päätöksen, jota hän ei ilman tällaista väittämää olisi tehnyt.” Pidämme lisäedellytystä lain mukaisena ja hyvänä yritysten oikeusturvan näkökulmasta.

Kannatamme Kuluttajansuojalain perustelujen mukaista kirjausta, jossa todetaan, että "Täytäntöönpanosuunnitelmaa ei tarvitse esittää erillisenä dokumenttina, vaan se voidaan esittää esimerkiksi osana elinkeinonharjoittajan kestävyysraportointia." Katsomme, että kestävyysraportointidirektiivin (Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD) mukainen tai vastaava (esim. SBTi, The Science Based Targets initiative) siirtymäsuunnitelma täyttää kuluttajansuojalain täytäntöönpanosuunnitelmalle asettamat vaatimukset. Hyvää on myös, että kuluttajien saataville asetettavat ulkopuolisen asiantuntijan havainnot voisi esittää esimerkiksi elinkeinonharjoittajan verkkosivustolla.

Kuluttajansuojalakiin kirjatun ympäristöväittämän määritelmän osalta on täsmennetty esityksen perusteluteksteihin, että "Esittämisen pakollisuudella viitataan siihen, että ympäristöväittämän esittäminen on Euroopan unionin oikeuden tai kansallisen lainsäädännön nojalla pakollista. Jos siis väittämän esittäminen olisi tällä perusteella pakollista, kyse ei olisi tässä momentissa tarkoitetusta ympäristöväittämästä." Pidämme tätä täsmennystä hyvänä ja tulkitsemme tätä niin, että energian alkuperätakuun perusteella annettavia tietoja ei tulisi katsoa kuluttajansuojalain mukaisiksi ympäristöväittämiksi. Näkisimme kuitenkin, että laki energian alkuperätakuista olisi hyvä mainita yhtenä tyypillisenä esimerkkinä tällaisesta pakottavasta lainsäädännöstä.

2.2 Valtioneuvoston asetuksen uudistaminen ja perustelumuistio

Työryhmän ehdotuksessa valtioneuvoston asetukseksi kuluttajien kannalta sopimattomasta menettelystä markkinoinnissa ja asiakassuhteissa, määritellään, että "tunnustetulla erinomaisella ympäristösuojelullisella tasolla EU-ympäristömerkistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 66/2010 mukaista tasoa ja ETA-valtioissa virallisesti tunnustettujen kansallisten ja alueellisten EN ISO 14024 -standardin mukaisten tyyppin I ympäristömerkkijärjestelmien mukaista ympäristösuojelullista tasoa ja muun sovellettavan ETA-valtioiden oikeuden mukaista parasta ympäristösuojelullista tasoa." Katsomme, että muun sovellettavan ETA-valtioiden oikeuden mukaista parasta ympäristösuojelullista tasoa tulisi kuvata mm. kestävän rahoituksen taksonomian mukaisuus.

Valtioneuvoston asetusluonnoksessa on käytetty pykälän 1 kestävyysmerkinnän ja sertifiointijärjestelmän määritelmissä termiä "menetelmä", kun direktiivin mukaan tässä käytetään termiä "prosessi". Perustelumuistioluonnokseen on kirjattu, että "Menetelmällä tarkoitettaisiin esimerkiksi hyödykkeen valmistusprosessia." Vastaavasti direktiivissä käytetyn termin "yritys" sijaan viitataan sekä elinkeinonharjoittajaan että elinkeinotoimintaan, jolla selvennettäisiin, että kyse voisi olla paitsi elinkeinonharjoittajasta itsestään myös tämän liiketoiminnasta tietyllä toimialalla. Katsomme, että tulkintaepäselvyyksien ja direktiiviä laajemman tulkinnan välttämiseksi määritelmissä tulisi pitäytyä direktiivin sanamuodoissa.

Valtioneuvoston perustelumuistioluonnokseen on kirjattu, että ”Kestävyyssmerkkintä voisi siten viitata esimerkiksi elinkeinonharjoittajan sitoumukseen noudattaa ympäristöä, yhteiskuntaa ja hyvää hallintotapaa koskevia periaatteita eli niin sanottuja ESG-periaatteita.” Tämä tulisi poistaa säännöskohtaisista perusteluista, sillä tähän ei ole direktiivissä viitattu ja se turhaan laventaa kestävyyssmerkinnän määritelmää kansallisesti.

2.3 Valvonta ja seuraamukset

-

2.4 Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivi on pantava täytäntöön viimeistään 27.3.2026, ja sen nojalla annettuja säännöksiä on alettava soveltaa 27.9.2026. Direktiivissä ei ole huomioitu sitä, että elinkeinonharjoittajien varastoissa voi olla sääntelyn soveltamisen alkaessa vielä tuotteita, joiden merkinnät eivät vastaa kaikilta osin ympäristöväittämiä ja kestävyyssmerkkintöjä koskevia uusia vaatimuksia. Pahimmillaan tuotteet, jotka on pakattu tai merkitty vanhojen käytäntöjen mukaan, voisi olla tarpeen hävittää. (Ks. tarkemmin työryhmän mietinnön s. 61–62).

Mietinnössä todetun mukaisesti Suomi pyrkii edelleen löytämään ratkaisua tähän direktiivin tavoitteiden vastaiseen kielteiseen ympäristövaikutukseen sekä yrityksille aiheutuvaan liiketaloudelliseen tappioon ja hallinnolliseen taakkaan neuvottelemalla asiasta Euroopan komission kanssa.

Jatkovalmistelussa arvioidaan, miten mietinnössä esiin nostettu ongelma olisi ratkaistavissa. Lausunnonantajia pyydetään ottamaan kantaa siihen, mitä vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin artikloja siirtymäratkaisun tulisi koskea ja miten mahdollinen siirtymä tulisi toteuttaa.

Energiateollisuus ry tukee siirtymäratkaisua kaupan alalle tarpeellisten artiklojen osalta. Emme näe tarvetta yksittäisille energia-alaa koskeville siirtymäsäännöksille.

3. Tavaroiden korjaamisdirektiivin täytäntöönpano

-

3.1 Muutokset kuluttajansuojalakiin

-

3.2 Jätelain muutokset

-

3.3 Valvonta ja seuraamukset

-

4. Vaikutusten arviointi

-

4.1 Yleiset huomionne

Vaikutustenarvioinnissa todetaan, että kuluttaja-asiamiehen on muun muassa päivitettävä elinkeinonharjoittajien tiedonantovelvoitteita ja markkinointia koskevia ohjeitaan sekä neuvottava

elinkeinonharjoittajia ja kuluttajia uusien säännösten sisällöstä ja tulkinnasta. Haluamme painottaa, että tässä yhteydessä ei tule asettaa direktiivin yli meneviä velvoitteita tai tiukentaa lain tulkintoja.

4.2 Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin täytäntöönpano

Vaikutusten arvioinnissa todetaan, että uudet tiedonantovelvollisuudet lisäävät jossakin määrin elinkeinonharjoittajien hallinnollista taakkaa. Energiateollisuus ry katsoo, että ilmaus ”jossakin määrin” ei kuvaa riittävällä tarkkuudella velvoitteiden aiheuttamaa vaikutusta. Yritysten ja yhteisöjen verkkosivut liitteineen muodostavat erittäin laajan kokonaisuuden, jonka läpikäyminen, vaatimusten omaksuminen ja soveltaminen edellyttävät huomattavaa ajallista ja taloudellista panostusta. Näin ollen hallinnollisen taakan ja kustannusten arvioidaan kasvavan merkittävästi.

Vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin vaikutuksissa kuluttajien asemaan olisi hyvä tuoda esiin riski siitä, että jos yritykset jättävät lainsäädännön ja sen aiheuttaman hallinnollisen taakan vuoksi markkinoimatta tuotteitaan ympäristövaihtelun, vaikutus voi olla direktiivin tavoitteiden vastainen. Eli tällöin kuluttajat eivät saakaan totuudenmukaisempaa ja avoimempaa tietoa kulutushyödykkeiden ympäristö- ja yhteiskuntavaikutuksista, eivätkä voi näin tehdä kaupallisia ratkaisuja entistä tietoisempina. Erityisesti pienet yritykset, joissa on vähemmän resursseja, saattavat jättää markkinoimatta tuotteitaan ympäristövaihtelun. Tämä ei tue myöskään yritysten tasapuolista kilpailua sisämarkkinoilla.

4.3 Tavaroiden korjaamisdirektiivin täytäntöönpano

-

5. Ehdotus korjaamista edistäväksi toimenpiteeksi. Tavaroiden korjaamisdirektiivin 13 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiot toteuttavat vähintään yhden toimenpiteen, jolla edistetään korjaamista. Jäsenvaltion on ilmoitettava siitä Euroopan komissiolle viimeistään 31.7.2029. Työryhmä ei ole tässä vaiheessa päättänyt esittämään mitään yksittäistä toimenpidettä artiklan täytäntöön panemiseksi. Voitte kuitenkin alla ehdottaa näkemyksenne korjaamista edistäväksi toimenpiteeksi.

Ehdotamme, että korjausvelvoitteen lisääntymisen myötä, pienkorjaamiseen liittyviä alan koulutuksia tehostettaisiin. Nykytilanteessa, jossa on ollut halvempaa ostaa uusia elektronisia laitteita kuin niitä korjauttaa, on moni pienkorjaaja joutunut lopettamaan toimintansa.

6. Muut huomiot

-

Wilhelms Taina

Energiateollisuus ry - Lisätietoja: Taina Wilhelms Asiantuntija, Tuotanto
+358 40 5487 145 taina.wilhelms@energia.fi